

ZASTOSOWANIE ILOŚCIOWO-JAKOŚCIOWEJ METODY STATYSTYKI
LINGWISTYCZNEJ W BADANIACH SIEDEMNASTOWIECZNEGO ZASOBU
MĘSKICH CHRZEŚCIJAŃSKICH IMION OSOBOWYCH PÓŁNOCNEJ ROSJI
NA 90. ROCZNICĘ URODZIN PROFESORA WASILIJA DANIŁOWICZA
BONDALETOWA

Słowa tematyczne: antroponimia, chrześcijańskie imiona osobowe, frekwencja, statystyka lingwistyczna, Wasilij Daniłowicz Bondaletow

Autorzy większości publikacji poświęconych statystyce imion osobowych ograniczają się do prostego podliczenia ich ilości i wskazania najczęstszych spośród nich. Niekiedy tworzą listy frekwencyjne z uwzględnieniem procentowego udziału poszczególnych imion w ogólnej liczbie nominacji. Kolejnym krokiem bywa określenie dziesięciu lub większej liczby najpopularniejszych imion. W swojej pracy poświęconej siedemnastowiecznemu imiennictwu osobowemu północnej Rosji również zastosowałam omówiony powyżej zredukowany opis męskich imion chrześcijańskich zaświadczonych bezpośrednio lub w podstawach patronimików w księgach celnych Wielkiego Ustiuża z lat 1633–1636 oraz 1678–1680 (Hrynkiewicz-Adamskich, 2012, s. 170–189). Analizowany materiał antroponimiczny został zaczerpnięty z publikacji dokumentów celnych północnego szlaku rzeczno-prowadzącego z Morza Białego Dwina, Peczorą i Wyczegdą do północno-wschodniej Syberii (Âkovlev (red.), 1951a, b). Ze źródeł tych wyekscepowalam odpowiednio 5747 i 5262 formy. W niniejszym artykule chciałabym raz jeszcze poddać komparacji wspomniane imiennictwo z dwóch oddalonych od siebie o około 50 lat okresów, korzystając z metody opracowanej przez wybitnego rosyjskiego językoznawcę Wasilija Daniłowicza Bondaletowa (1983, s. 72–82)¹, którego 90. urodziny przypadają w 2018 r.

¹ Tuż przed oddaniem rocznika do druku dotarła do Polski smutna wiadomość o śmierci prof. W. D. Bondaletowa — zmarł 13 października 2018 r. w Penzie, kilkanaście dni po swoich 90. urodzinach. Był autorem wielu publikacji nie tylko z zakresu rosyjskiej onomastyki, ale także dialektologii, stylistyki, socjolingwistyki, języków środowiskowych i zawodowych. Bibliografię do robku naukowego prof. Bondaletowa opracowała E. S. Skoblikowa (Skoblikova, 2003).

Jak podkreśla autor wspomnianej metody, jej zasadniczy walor stanowi to, że pozwala ona w liczbach bezwzględnych określić „bliskość”/„oddalenie” porównywanych zasobów imienniczych w perspektywie synchronicznej, a także diachronicznej. Co więcej, określenie parametrów statystycznych dotyczących tempa ewolucji zestawianych zbiorów imion umożliwia prowadzenie badań konfrontatywno-typologicznych nad imionami osobowymi zarówno w językach powiązanych genetycznie, jak i niespokrewnionych. Metoda ta uwzględnia wcześniejszą propozycję określania „odległości” zasobów imienniczych W. A. Nikonowa (Nikonov, 1971, s. 128–132) i stanowi jej rozwinięcie.

W dalszej części artykułu zostaną zaprezentowane kolejne kroki analizy jakościowej i statystycznej męskich chrześcijańskich imion osobowych z północnorosyjskich zabytków piśmienniczych XVII stulecia według koncepcji W. D. Bondaletowa.

Krok 1. Sporządzenie list frekwencyjnych męskich chrześcijańskich imion osobowych wyekscerpowanych z zabytków pochodzących z dwóch przedziałów czasowych, tj. lat 1633–1636 oraz 1678–1680.

LISTY FREKWENCYJNE IMION

(w nawiasach podano liczbę notacji danego imienia²)

1633–1636

1. IOANN (Ivan) (624); **2.** VASILIJ (236); **3.** SIMEON (Semën) (230); **4.** FEODOR (Fëdor) (211); **5.** GRIGORIJ (188); **6.** IAKOV (Âkov) (146); **7.** MIHAIL (135); **8.** ANDREJ (119); **9.** AFANASIJ (115); **10.** STEFAN (Stepan) (108); **11.** ALEKSIJ (Aleksej) (107); **12.** PËTR (99); **13.** NIKITA (95); **14.** DIMITRIJ (Dmitrij) (83); **15–16.** PROKOPIJ (80), TIMOFEJ (80); **17.** IOSIF (76); **18.** KOSMA (Kuz'ma) (68); **19.** MAKSIM (64); **20.** NIKIFOR (63); **21–22.** MATFIJ (Matvej) (62), PAVEL (62); **23.** LEONTIJ (56); **24–26.** DANIIL (53), GAVRIIL (53), ILARION (53); **27.** IGNATIJ (52); **28–29.** ARTEMIJ (51), FILIPP (51); **30.** KODRAT (Kondratij) (49); **31.** FOMA (45); **32–33.** KIRILL (44), LUKA (44); **34.** ŪRIJ (43); **35–36.** ISIDOR (40), SAVVA (40); **37.** EMILIAN (Emel'ân) (39); **38.** TEREŃTIJ (37); **39–40.** ILIÂ (Il'â) (35), KARP (35); **41–43.** FEODOT (Fedot) (34), IEREMIÂ (Eremej) (34), SERGIJ (Sergej) (34); **44–45.** IOAKIM (Âkim) (33), LUKIAN (33); **46.** ISA-

² Dużymi literami zapisano kanoniczne (tj. rusko-cerkiewno-słowiańskie) postacie imion, małymi natomiast — literackie (tj. ludowe, powstałe w wyniku adaptacji fonetycznej i morfologicznej form kanonicznych). Formy kanoniczne i literackie na potrzeby niniejszego artykułu podaje się za publikacjami: *Pravoslavnyj cerkovnyj kalendar'*, 1998 (1997) oraz Petrovskij, 1984.

AK (32); **47.** EVFIMIJ (Efim) (31); **48–49.** EVSTAFIJ (30), KALLINIK (30); **50–52.** DOMETIJ (Dementij) (29), ERMOLAJ (29), MARK (29); **53–55.** KLIMENT (28), MINA (28), TIHON (28); **56.** MARTIN (27); **57–58.** IRODION (Rodion) (26), TROFIM (26); **59.** ROMAN (25); **60–61.** DIONISIJ (Denis) (24), KONSTANTIN (24); **62–65.** IOANNIKIJ (Anikij) (23), ANTONIJ (Anton) (23), EVSEVIJ (23), ZAHARIÂ (Zahar) (23); **66–72.** AVRAAM (21), IEROFEJ (Erofej) (21), HARITON (21), NAUM (21), ONISIM (21), PANTELEIMON (21), SPIRIDON (21); **73–75.** EVDOKIM (20), GERASIM (20), MALAHIJ (20); **76.** SAVEL (Savelij) (19); **77–78.** DAVID (18), PORFIRIJ (18); **79–83.** AMVROSIJ (17), ELEVFERIJ (Eleferij) (17), LONGIN (17), PANKRATIJ (17), TIT (17); **84–86.** FLOR (16), LAZAR' (16), PARFEN (16); **87–91.** AVERKIJ (15), MOISEJ (15), SAMUIL (15), SOFONIJ (15), IULIAN (Ûlian) (15); **92–93.** NESTOR (14), ZINOVIJ (14); **94–100.** ANTIPA (Antip) (13), ELEAZAR (Elizar) (13), MERKURIJ (13), NAZARIJ (Nazar) (13), PATAPIJ (Potap) (13), SILUAN (13), VARFOLOMEJ (13); **101–107.** AGAFONIK (12), ARHIPPI (12), ELISSEJ (Elisej) (12), KORNILIJ (12), MARTINIAN (12), MITROFAN (12), VLASIJ (Vlas) (12); **108–112.** ALEKSANDR (10), ANANIÂ (Ananij) (10), FEODOSIJ (10), KIPRIAN (10), MOKIJ (Mokej) (10); **113–118.** DOROFEJ (9), KONON (9), LAVRENTIJ (9), MAKARIJ (Makar) (9), NIKOLA (Nikolaj) (9), SILA (9); **119–129.** AVDIJ (Avdej) (8), AVKSENTIJ (8), EFREM (8), IOV (8), IUDA (8), MIHEJ (8), NIKON (8), ONUFRIJ (8), POLIKARP (8), SAMSON (8), TRIFON (8); **130–140.** ANDRONIK (7), DIOMID (Demid) (7), FADDEJ (7), GURIJ (7), MEFODIJ (7), MIRON (7), ONISIFOR (7), PAHOMIJ (Pahom) (7), PROHOR (7), SOFRON (7), TARASIJ (Taras) (7); **141–150.** ANFIM (6), AREFA (Arefij) (6), FOKA (6), HARALAMPIJ (Harlampij) (6), IAKINF (6), MELETIJ (6), PAMFIL (6), SIL'VESTR (6), SIMON (6), IUSTIN (Ûstin) (6); **151–153.** AGAPIT (5), FALALEJ (5), VONIFATIJ (5); **154–167.** AGGEJ (4), AMOS (4), AVVAKUM (4), EVLAMPIJ (4), EVSTRATIJ (Evstrat) (4), EVTROPIJ (4), FEOFIL (4), FILIMON (4), HRISANF (4), PARAMON (4), POLIEN (4), SISOJ (4), VARLAAM (4), VAVILA (4); **168–184.** AKAKIJ (3), AKINDIN (3), AVTONOM (3), DIJ (Dej) (3), FEOFILAKT (3), FIRS (3), FOTIJ (3), GALAKTION (3), EPIFANIJ (Epifan) (3), EVPL (3), MAMANT (3), MANUIL (3), PATRIKIJ (3), PIMEN (3), POLIEVKT (3), STAHIJ (3), ZOTIK (3); **185–196.** EVTIHIJ (2), FEODUL (2), FERAPONT (2), GORDIJ (Gordej) (2), IPATIJ (2), ISAIÂ (2), KALLISTRAT (2), NASON (2), SAVIN (2), TARAH (2), UAR (Uvar) (2), VUKOL (2); **197–218.** AKILA (1), ARSENIJ (1), EVPRAKSIJ (1), EVSIGNIJ (Evstegnij) (1), FEOKTIST (1), GEDEON (1), HRISTOFOR (1), IPPOLIT (1), KIRIAN (1), LUPP (1), MARKELL (1), NIFONT (1), PLATON (1), PROV (1), PUD (1), SAVVATIJ (1), SADOF (1), SEVASTIAN (1), SEVIR (1), IUSTINIAN (Ûstinian) (1), VASILISK (1), VIKTOR (1)

1678–1680

1. IOANN (Ivan) (637); **2.** VASILIJ (231); **3.** SIMEON (Semën) (197); **4.** FEODOR (Fëdor) (184); **5.** PËTR (142); **6.** ANDREJ (141); **7.** MIHAIL (140); **8.** GRIGORIJ (139); **9.** IAKOV (Âkov) (136); **10.** STEFAN (Stepan) (114); **11.** NIKITA (94); **12.** AFANASIJ (87); **13.** ALEKSIJ (Aleksej) (84); **14.** TIMOFEJ (83); **15.** KOSMA (Kuz'ma) (79); **16.** DIMITRIJ (Dmitrij) (75); **17.** NIKIFOR (73); **18.** ILARION (66); **19.** PROKOPIJ (63); **20.** MAK-SIM (59); **21–22.** IOSIF (58), KIRILL (58); **23.** SERGIJ (Sergej) (56); **24–25.** FILIPP (55), GAVRIIL (55); **26.** PAVEL (51); **27.** MATFIJ (Matvej) (48); **28.** ARTEMIJ (47); **29–30.** LEONTIJ (43), TROFIM (43); **31.** LUKA (41); **32–35.** IGNATIJ (36), IRODION (Rodion) (36), KODRAT (Kondratij) (36), SAVVA (36); **36–37.** EMILIAN (Emel'ân) (35), GERASIM (35); **38.** KARP (34); **39–40.** DANIIL (33), FEODOT (Fedot) (33); **41–42.** EVSTAFIJ (31), ILIÂ (Il'â) (31); **43–44.** IOAKIM (Âkim) (30), ISIDOR (30); **45.** KLIMENT (28); **46.** SAVEL (Savelij) (27); **47–48.** IEREMIÂ (Eremej) (26), MARK (26); **49.** FOMA (25); **50.** KALLINIK (24); **51.** TERENTIJ (23); **52–53.** DOMETIJ (Dementij) (22), EVFIMIJ (Efim) (22); **54–55.** ARHIPPI (21), EV-DOKIM (21); **56.** MARTINIAN (20); **57.** ISAAK (19); **58–60.** ANTONIJ (Anton) (18), KONSTANTIN (18), ZAHARIÂ (Zahar) (18); **61–65.** ER-MOLAJ (17), KONON (17), KORNILIJ (17), ROMAN (17), ÚRIJ (17); **66–67.** ONISIM (16), ZINOVIJ (16); **68–73.** AGAFON (15), DOROFEJ (15), EVSEVIJ (15), FEODOSIJ (15), LAZAR' (15), PANTELEIMON (15); **74–80.** ANTIPIA (Antip) (14), AVRAAM (14), DIONISIJ (Denis) (14), LUKIAN (14), MALAHIÂ (Malahij) (14), PANKRATIJ (14), VLASIJ (Vlas) (14); **81–90.** ANANIÂ (Ananij) (13), DAVID (13), IEROFEJ (Erofej) (13), MAKARIJ (Makar) (13), MINA (13), ONUFRIJ (13), SAMSON (13), SOFONIJ (13), TIHON (13), TIT (13); **91–97.** IOANNIKIJ (Anikij) (12), FEOFILAKT (12), FLOR (12), LONGIN (12), MARTIN (12), MIRON (12), PARFEN (12); **98–104.** AMVROSIJ (11), AVKSENTIJ (11), MITROFAN (11), MOISEJ (11), NESTOR (11), SAMUIL (11), TARASIJ (Taras) (11); **105–108.** IULIAN (Úlian) (10), LAVRENTIJ (10), NIKON (10), VAVILA (10); **109–113.** ELISSEJ (Elisej) (9), MAMANT (9), MERKURIJ (9), NIKOLA (Nikolaj) (9), PATAPIJ (Potap) (9); **114–118.** AVERKIJ (8), EFREM (8), HARITON (8), PAMFIL (8), SPIRIDON (8); **119–127.** DIOMID (Demid) (7), EVSTRATIJ (Evstrat) (7), FADDEJ (7), NAZARIJ (Nazar) (7), ONISIFOR (7), SILUAN (7), STAHIJ (7), VARFOLOMEJ (7), VENEDIKT (7); **128–140.** AGGEJ (6), AKINDIN (6), EPIFANIJ (Epifan) (6), FOKA (6), KIPRIAN (6), MIHEJ (6), MOKIJ (Mokej) (6), NAUM (6), PORFIRIJ (6), SILA (6), SIL'VESTR (6), TRIFON (6), IUSTIN (Ústin) (6); **141–150.** AGAPIT (5), ARISTARH (5), EVLAMPIJ (5), FALALEJ (5), FEODUL (5), FILIMON (5), FOTIJ (5), GURIJ (5), PROHOR (5), ZOTIK (Izot) (5); **151–**

–164. ADRIAN (4), AVVAKUM (4), ELEVFERIJ (4), ELEAZAR (Elizar) (4), GEORGIJ (4), IAKINF (4), IOV (4), ISAIÂ (4), IUUDA (4), MEFODIJ (4), POLIEN (4), SEVASTIAN (4), SIMON (4), SOZONT (4); **165–186.** AKILA (3), ALEKSANDR (3), AMOS (3), ANFIM (3), EVTROPIJ (3), GALAKTION (3), HARALAMPIJ (Harlampij) (3), IPPOLIT (3), MAKKOVIJ (3), MANUIL (3), MELETIJ (3), NASON (3), NIFONT (3), PAHOMIJ (Pahom) (3), PATRIKIJ (3), PIMEN (3), PLATON (3), POLIKARP (3), SISOJ (3), SOFRONIJ (3), TARAH (3), VONIFATIJ (3); **187–202.** AKAKIJ (2), ANDRONIK (2), AREFA (Arefij) (2), ARTEMON (2), AVDIJ (Avdej) (2), DIJ (Dej) (2), EPIMAH (2), FEOFAN (2), FEOFIL (2), HRISANF (2), KALLISTRAT (2), LUPP (2), MARKELL (2), OLIMP (2), POLIEVKT (2), PROTASIJ (2); **203–223.** AKEPSIM (1), ALIM (1), AMFILOHIJ (1), ARSENIJ (1), AVTONOM (1), GERMAN (1), GORDIJ (Gordej) (1), ELISTRAT (1), FEOKTIST (1), FEOPEMPT (1), FERAPONT (1), IPATIJ (1), LAVR (1), SADOFIJ (Sadof) (1), SAVIN (1), SAVVATIJ (1), UAR (Uvar) (1), VARLAAM (1), VARNAVA (1), VASSIAN (1), ZOSIMA (1)

Krok 2. Wybranie imion notowanych jedynie w okresie 1633–1636, które następnie wyszły z użycia (imion „starych”).

„Stare” imiona używane tylko w latach 1633–1636

EVPL (3), EVPRAKSIJ (1), EVSIGNIJ (Evstignej) (1), EVTIHIJ (2), FIRS (3), GEDEON (1), HRISTOFOR (1), IUSTINIAN (Ûstinian) (1), KIRIAN (1), PARAMON (4), PROV (1), PUD (1), SEVIR (1), VASILISK (1), VIKTOR (1), VUKOL (2)

Liczba nominacji z użyciem imion „starych” — 25.

Krok 3. Wybranie imion występujących tylko w okresie 1678–1680, które wcześniej nie były nadawane (imion „nowych”).

„Nowe” imiona używane tylko w latach 1678–1680

ADRIAN (4), AKEPSIM (1), ALIM (1), AMFILOHIJ (1), ARISTARH (5), ARTEMON (2), ELISTRAT (1), EPIMAH (2), FEOPEMPT (Feopent) (1), FEOFAN (2), GEORGIJ (4), GERMAN (1), LAVR (1), MAKKOVIJ (3), OLIMP (2), PROTASIJ (2), SOZONT (4), VARNAVA (1), VASSIAN (1), VENEDIKT (7), ZOSIMA (1)

Liczba nominacji z użyciem imion „nowych” — 47.

Krok 4. Wybranie imion występujących w obu okresach (imion „wspólnych”) — zob. tabelę 1.

Tabela 1. Porównanie frekwencji „wspólnych” męskich chrześcijańskich imion osobowych

Imię	1633–1636			1678–1680		
	Liczba użyć	Udział procentowy		Liczba użyć	Udział procentowy	
		: 5747			: 5262	
AFANASIJ	115	0,02001044	0,00347680	87	0,01653364	–
AGAFONIK	12	0,00208805	–	15	0,00285063	0,00076258
AGAPIT	5	0,00087002	–	5	0,00095021	0,00008019
AGGEJ	4	0,00069602	–	6	0,00114025	0,00044424
AKAKIJ	3	0,00052201	0,00014193	2	0,00038008	–
AKILA	1	0,00017400	–	3	0,00057013	0,00039612
AKINDIN	3	0,00052201	–	6	0,00114025	0,00061824
ALEKSANDR	10	0,00174004	0,00116991	3	0,00057013	–
ALEKSIJ (Aleksej)	107	0,01861841	0,00265490	84	0,01596351	–
AMOS	4	0,00069602	0,00012589	3	0,00057013	–
AMVROSIJ	17	0,00295807	0,00086761	11	0,00209046	–
ANANIĄ (Ananij)	10	0,00174004	–	13	0,00247054	0,00073051
ANDREJ	119	0,02070646	–	141	0,02679590	0,00608944
ANDRONIK	7	0,00121803	0,00083794	2	0,00038008	–
ANFIM	6	0,00104402	0,00047390	3	0,00057013	–
ANTIPA (Antip)	13	0,00226205	–	14	0,00266059	0,00039854
ANTONIJ (Anton)	23	0,00400209	0,00058134	18	0,00342075	–

AREFA (Arefij)	6	0,00104402	0,00066394	2	0,00038008	–
ARHPP	12	0,00208805	–	21	0,00399088	0,00190283
ARSENIJ	1	0,00017400	–	1	0,00019004	0,00001604
ARTEMIJ	51	0,00887420	–	47	0,00893197	0,00005777
AVDIJ (Avdej)	8	0,00139203	0,00101195	2	0,00038008	–
AVERKIJ	15	0,00261006	0,00108972	8	0,00152033	–
AVKSENTIJ	8	0,00139203	–	11	0,00209046	0,00069843
AVRAAM	21	0,00365408	0,00099350	14	0,00266059	–
AVTONOM	3	0,00052201	0,00033197	1	0,00019004	–
AVVAKUM	4	0,00069602	–	4	0,00076017	0,00006415
DANIIL	53	0,00922220	0,00295082	33	0,00627138	–
DAVID	18	0,00313207	0,00066153	13	0,00247054	–
DIJ (Dej)	3	0,00052201	0,00014193	2	0,00038008	–
DIMITRIJ (Dmitrij)	83	0,01444232	0,00018918	75	0,01425314	–
DIOMID (Demid)	7	0,00121803	–	7	0,00133029	0,00011227
DIONISIJ (Denis)	24	0,00417609	0,00151551	14	0,00266059	–
DOMETIJ (Dementij)	29	0,00504611	0,00086519	22	0,00418092	–
DOROFEJ	9	0,00156603	–	15	0,00285063	0,00128459
EFREM	8	0,00139203	–	8	0,00152033	0,00012830
ELEAZAR (Elizar)	13	0,00226205	0,00150188	4	0,00076017	–
ELEVFERIJ (Eleferij)	17	0,00295807	0,00219790	4	0,00076017	–

ELISSEJ (Elisej)	12	0,00208805	0,00037767	9	0,00171038	–
EMILIAN (Emel'ian)	39	0,00678615	0,00013469	35	0,00665146	–
EPIFANIJ (Epifan)	3	0,00052201	–	6	0,00114025	0,00061824
ERMOLAJ	29	0,00504611	0,00181540	17	0,00323071	–
EVDOKIM	20	0,00348008	–	21	0,00399088	0,00051080
EVFIMIJ (Efim)	31	0,00539412	0,00121320	22	0,00418092	–
EVLAMPIJ	4	0,00069602	–	5	0,00095021	0,00025419
EVSEVIJ	23	0,00400209	0,00115146	15	0,00285063	–
EVSTAFIJ	30	0,00522011	–	31	0,00589130	0,00067118
EVSTRATIJ (Ev-strat)	4	0,00069602	–	7	0,00133029	0,00063428
EVTROPIJ	4	0,00069602	0,00012589	3	0,00057013	–
FADDEJ	7	0,00121803	–	7	0,00133029	0,00011227
FALALEJ	5	0,00087002	–	5	0,00095021	0,00008019
FEODOR (Fëdor)	211	0,03671481	0,00174712	184	0,03496769	–
FEODOSIJ	10	0,00174004	–	15	0,00285063	0,00111059
FEODOT (Fedot)	34	0,00591613	–	33	0,00627138	0,00035525
FEODUL	2	0,00034801	–	5	0,00095021	0,00060220
FEOFIL	4	0,00069602	0,00031593	2	0,00038008	–
FEOFILAKT	3	0,00052201	–	12	0,00228050	0,00175849
FEOKTIST	1	0,00017400	–	1	0,00019004	0,00001604
FERAPONT	2	0,00034801	0,00015797	1	0,00019004	–

FILIMON	4	0,00069602	-	5	0,00095021	0,00025419
FILIPP	51	0,00887420	-	55	0,01045230	0,00157810
FLOR	16	0,00278406	0,00050356	12	0,00228050	-
FOKA	6	0,00104402	-	6	0,00114025	0,00009623
FOMA	45	0,00783017	0,00307913	25	0,00475105	-
FOTIJ	3	0,00052201	-	5	0,00095021	0,00042820
GALAKTION	3	0,00052201	-	3	0,00057013	0,00004811
GAVRIIL	53	0,00922220	-	55	0,01045230	0,00123010
GERASIM	20	0,00348008	-	35	0,00665146	0,00317139
GORDIJ (Gordej)	2	0,00034801	0,00015797	1	0,00019004	-
GRIGORIJ	188	0,03271272	0,00629691	139	0,02641581	-
GURIJ	7	0,00121803	0,00026782	5	0,00095021	-
HARALAMPIJ (Harlampij)	6	0,00104402	0,00047390	3	0,00057013	-
HARITON	21	0,00365408	0,00213375	8	0,00152033	-
HRISANF	4	0,00069602	0,00031593	2	0,00038008	-
IAKINF	6	0,00104402	0,00028386	4	0,00076017	-
IAKOV (Ákov)	146	0,02540456	-	136	0,02584569	0,00044113
IGNATIJ	52	0,00904820	0,00220669	36	0,00684151	-
IEREMIA (Eremej)	34	0,00591613	0,00097504	26	0,00494109	-
IEROFEJ (Erofej)	21	0,00365408	0,00118354	13	0,00247054	-
ILARION	53	0,00922220	-	66	0,01254276	0,00332056

ILJÁ (Il'á)	35	0,00609013	0,00019884	31	0,00589130	–
IOAKIM (Ákim)	33	0,00574213	0,00004087	30	0,00570125	–
IOANN (Ivan)	624	0,10857839	–	637	0,12105663	0,01247824
IOANNIKIJ (Anikij)	23	0,00400209	0,00172159	12	0,00228050	–
IOSIF	76	0,01322429	0,00220187	58	0,01102242	–
IOV	8	0,00139203	0,00063186	4	0,00076017	–
IPATIJ	2	0,00034801	0,00015797	1	0,00019004	–
IPPOLIT	1	0,00017400	–	3	0,00057013	0,00039612
IRODION (Rodion)	26	0,00452410	–	36	0,00684151	0,00231741
ISAAK	32	0,00556812	0,00195733	19	0,00361079	–
ISAIÁ	2	0,00034801	–	4	0,00076017	0,00041216
ISIDOR	40	0,00696015	0,00125890	30	0,00570125	–
IUDA	8	0,00139203	0,00063186	4	0,00076017	–
IULIAN (Ülian)	15	0,00261006	0,00070964	10	0,00190042	–
IUSTIN (Üstin)	6	0,00104402	–	6	0,00114025	0,00009623
KALLINIK	30	0,00522011	0,00065911	24	0,00456100	–
KALLISTRAT	2	0,00034801	–	2	0,00038008	0,00003208
KARP	35	0,00609013	–	34	0,00646142	0,00037129
KIPRIAN	10	0,00174004	0,00059979	6	0,00114025	–
KIRILL	44	0,00765617	–	58	0,01102242	0,00336626
KLIMENT	28	0,00487211	–	28	0,00532117	0,00044906

KODRAT (Kondratij)	49	0,00852619	0,00168468	36	0,00684151	-
KONON	9	0,00156603	-	17	0,00323071	0,00166468
KONSTANTIN	24	0,00417609	0,00075534	18	0,00342075	-
KORNILIJ	12	0,00208805	-	17	0,00323071	0,00114267
KOSMA (Kuz'ma)	68	0,01183226	-	79	0,01501330	0,00318104
LAVRENTIJ	9	0,00156603	-	10	0,00190042	0,00033438
LAZAR'	16	0,00278406	-	15	0,00285063	0,00006657
LEONTIJ	56	0,00974421	0,00157242	43	0,00817180	-
LONGIN	17	0,00295807	0,00067756	12	0,00228050	-
LUKA	44	0,00765617	-	41	0,00779171	0,00013555
LUKIAN (Luk'ân)	33	0,00574213	0,00308154	14	0,00266059	-
LUPP (Lup)	1	0,00017400	-	2	0,00038008	0,00020608
MAKARIJ (Makar)	9	0,00156603	-	13	0,00247054	0,00090451
MAKSIM	64	0,01113624	-	59	0,01121247	0,00007622
MALAHIA' (Malahij)	20	0,00348008	0,00081949	14	0,00266059	-
MAMANT	3	0,00052201	-	9	0,00171038	0,00118837
MANUIL	3	0,00052201	-	3	0,00057013	0,00004811
MARK	29	0,00504611	0,00010502	26	0,00494109	-
MARKELL	1	0,00017400	-	2	0,00038008	0,00020608
MARTIN	27	0,00469810	0,00241760	12	0,00228050	-
MARTINIAN	12	0,00208805	-	20	0,00380084	0,00171279

MATFIJ (Matvej)	62	0,01078824	0,00166623	48	0,00912201	-
MEFODIJ	7	0,00121803	0,00045786	4	0,00076017	-
MELETIJ	6	0,00104402	0,00047390	3	0,00057013	-
MERKURIJ	13	0,00226205	0,00055167	9	0,00171038	-
MIHAIL	135	0,02349052	-	140	0,02660585	0,00311534
MIHEJ	8	0,00139203	0,00025178	6	0,00114025	-
MINA	28	0,00487211	0,00240156	13	0,00247054	-
MIRON	7	0,00121803	-	12	0,00228050	0,00106248
MITROFAN	12	0,00208805	-	11	0,00209046	0,00000241
MOISEJ	15	0,00261006	0,00051960	11	0,00209046	-
MOKIJ (Mokej)	10	0,00174004	0,00059979	6	0,00114025	-
NASON	2	0,00034801	-	3	0,00057013	0,00022212
NAUM	21	0,00365408	0,00251383	6	0,00114025	-
NAZARIJ (Nazar)	13	0,00226205	0,00093176	7	0,00133029	-
NESTOR	14	0,00243605	0,00034559	11	0,00209046	-
NIFONT	1	0,00017400	-	3	0,00057013	0,00039612
NIKIFOR	63	0,01096224	-	73	0,01387305	0,00291081
NIKITA	95	0,01653036	-	94	0,01786393	0,00133357
NIKOLA (Nikolaj)	9	0,00156603	-	9	0,00171038	0,00014434
NIKON	8	0,00139203	-	10	0,00190042	0,00050839
ONISIFOR	7	0,00121803	-	7	0,00133029	0,00011227

ONISIM	21	0,00365408	0,00061341	16	0,00304067	-
ONUFRIJ	8	0,00139203	-	13	0,00247054	0,00107851
PAHOMIJ (Pahom)	7	0,00121803	0,00064790	3	0,00057013	-
PAMFIL	6	0,00104402	-	8	0,00152033	0,00047631
PANKRATIJ	17	0,00295807	0,00029748	14	0,00266059	-
PANTELEIMON	21	0,00365408	0,00080345	15	0,00285063	-
PARFEN	16	0,00278406	0,00050356	12	0,00228050	-
PATAPIJ (Potap)	13	0,00226205	0,00055167	9	0,00171038	-
PATRIKIJ	3	0,00052201	-	3	0,00057013	0,00004811
PAVEL	62	0,01078824	0,00109611	51	0,00969213	-
PĚTR	99	0,01722638	-	142	0,02698594	0,00975956
PIMEN	3	0,00052201	-	3	0,00057013	0,00004811
PLATON	1	0,00017400	-	3	0,00057013	0,00039612
POLIEN	4	0,00069602	-	4	0,00076017	0,00006415
POLIEVKT	3	0,00052201	0,00014193	2	0,00038008	-
POLIKARP	8	0,00139203	0,00082191	3	0,00057013	-
PORFIRIJ	18	0,00313207	0,00199182	6	0,00114025	-
PROKOPIJ	80	0,01392031	0,00194767	63	0,01197263	-
PROHOR	7	0,00121803	0,00007778	6	0,00114025	-
ROMAN	25	0,00435010	0,00111939	17	0,00323071	-
SADOFIJ (Sadof)	1	0,00017400	-	1	0,00019004	0,00001604

SAMPSON (Samson)	8	0,00139203	-	13	0,00247054	0,00107851
SAMUIŁ	15	0,00261006	0,00051960	11	0,00209046	-
SAVEL (Savelij)	19	0,00330607	-	27	0,00513113	0,00182506
SAVIN	2	0,00034801	0,00015797	1	0,00019004	-
SAVVA	40	0,00696015	0,00011865	36	0,00684151	-
SAVVATIJ	1	0,00017400	-	1	0,00019004	0,00001604
SERGIJ (Sergej)	34	0,00591613	-	56	0,01064234	0,00472621
SEVASTIAN (Sevastian)	1	0,00017400	-	4	0,00076017	0,00058616
SILA	9	0,00156603	0,00042578	6	0,00114025	-
SILUAN	13	0,00226205	0,00093176	7	0,00133029	-
SIL'VESTR	6	0,00104402	-	6	0,00114025	0,00009623
SIMEON (Semën)	230	0,04002088	0,00258264	197	0,03743824	-
SIMON	6	0,00104402	0,00028386	4	0,00076017	-
SISOJ	4	0,00069602	0,00012589	3	0,00057013	-
SOFONIÁ (Sofonij)	15	0,00261006	0,00013951	13	0,00247054	-
SOFRONIJ (Sofron)	7	0,00121803	0,00064790	3	0,00057013	-
SPIRIDON	21	0,00365408	0,00213375	8	0,00152033	-
STAHIJ	3	0,00052201	-	7	0,00133029	0,00080828
STEFAN (Stepan)	108	0,01879241	-	114	0,02166477	0,00287235
TARAH	2	0,00034801	-	3	0,00057013	0,00022212
TARASIJ (Taras)	7	0,00121803	-	11	0,00209046	0,00087243

TERENTIJ	37	0,00643814	0,00206718	23	0,00437096	-
TIHON	28	0,00487211	0,00240156	13	0,00247054	-
TIMOFEJ	80	0,01392031	-	83	0,01577347	0,00185316
TIT	17	0,00295807	0,00048752	13	0,00247054	-
TRIFON	8	0,00139203	0,00025178	6	0,00114025	-
TROFIM	26	0,00452410	-	43	0,00817180	0,00364770
UAR (Uvar)	2	0,00034801	0,00015797	1	0,00019004	-
ÛRIJ	43	0,00748216	0,00425145	17	0,00323071	-
VARFOLOMEJ	13	0,00226205	0,00093176	7	0,00133029	-
VARLAAM	4	0,00069602	0,00031593	2	0,00038008	-
VASILIJ	236	0,04106490	-	231	0,04389966	0,00283475
VAVILA	4	0,00069602	-	10	0,00190042	0,00120440
VLASIJ (Vlas)	12	0,00208805	-	14	0,00266059	0,00057254
VONIFATIJ	5	0,00087002	0,00029989	3	0,00057013	-
ZAHARIÁ (Zahar)	23	0,00400209	0,00058134	18	0,00342075	-
ZINOVIJ	14	0,00243605	-	16	0,00304067	0,00060462
ZOTIK (Izot)	3	0,00052201	-	5	0,00095021	0,00042820
Ogółem	5722	0,99564990 = 99,56%	0,11238723 = 11,24%	5215	0,99106803 = 99,10%	0,10780536 = 10,78%

Krok 5. Określenie liczby nosicieli imion „wspólnych” dla obydwu okresów — zob. tabelę 1.

Krok 6. Określenie udziału procentowego użyć oddzielnych imion „wspólnych” w ogólnej liczbie nominacji dla poszczególnych okresów — zob. tabelę 1.

Krok 7. Określenie, o ile więcej procent form danego imienia wystąpiło w jednym z okresów (obliczenie różnicy) — zob. tabelę 1.

Krok 8. Określenie, jaki udział procentowy w ogólnej liczbie nominacji w okresie 1633–1636 miały imiona „stare”.

Liczba nominacji z użyciem imion „starych” — **25**

Udział procentowy — $25 : 5747 = 0,00436910 = \mathbf{0,44\%}$

Krok 9. Określenie, jaki udział procentowy w ogólnej liczbie nominacji w okresie 1678–1680 miały imiona „nowe”.

Liczba nominacji z użyciem imion „nowych” — **47**

Udział procentowy — $47 : 5262 = 0,0090124 = \mathbf{0,90\%}$

Krok 10. Porównanie ilościowo-jakościowe badanych zasobów imiennicznych — określenie, w jakim stopniu badane zbiory imion różnią się od siebie (w konsekwencji: w jakim stopniu są do siebie podobne).

Tabela 2. Porównanie ilościowo-jakościowe zasobów imiennicznych

Stopień zróżnicowania badanych zasobów imion	Okres	
	1633–1636 [%]	1678–1680 [%]
I. Stopień odmienności badanych zasobów imion:		
a) „stare” imiona	0,44	–
b) „nowe” imiona	–	0,90
c) rozbieżności w użyciu imion „wspólnych” dla obu okresów	11,24	10,78
Łącznie:	11,68	11,68
II. Stopień podobieństwa badanych zasobów imion:	88,32	88,32
Ogółem:	100,00	100,00

Krok 11. Ustalenie współczynnika jednoimienności (posiadania tego samego imienia). Współczynnik ten określa się jako iloraz liczby wszystkich zaświadczonych form przez liczbę zaświadczonych antropoleksemów, tj. odrębnych samodzielnych imion) — zob. tabelę 3.

Tabela 3. Współczynnik jednoimienności

Okres	1633–1636	1678–1680
Liczba nosicieli imion chrześcijańskich (L)	5747	5262
Liczba imion pozostających w użyciu (l)	218	223
Współczynnik jednoimienności (L/l)	26	24

Iloraz liczby nosicieli męskich imion chrześcijańskich w latach 1633–1636 (5747) i liczby męskich imion chrześcijańskich używanych w tym okresie (218 antropoleksemów) stanowi średni współczynnik jednoimienności. Jest to liczba 26 (wynik dzielenia 5747 przez 218 po zaokrągleniu do pełnych jednostki). Imiona o liczbie nosicieli 26 i większej klasyfikuje się jako imiona częste w rozpatrywanym okresie, natomiast imiona o liczbie nosicieli mniejszej od 26 uznaje się za imiona rzadkie.

Współczynnik jednoimienności dla drugiego okresu wyniósł 24. W materiale z lat 1678–1680 częste są zatem imiona o liczbie nosicieli wynoszącej co najmniej 24. Pozostałe imiona traktuje się jako rzadkie w badanym przedziale czasowym.

Krok 12. Ustalenie liczby imion częstych (tzn. imion o liczbie notacji większej od współczynnika jednoimienności) oraz liczby użyć imion częstych, w tym liczby użyć dziesięciu i pięciu najczęstszych imion dla obydwu okresów.

Tabela 4. Frekwencja częstych męskich imion chrześcijańskich

Okres	1633–1636	1678–1680
Liczba imion częstych	58	50
Liczba nosicieli imion częstych	4412	3980
Liczba nosicieli dziesięciu najczęstszych imion	2112	2070
Liczba nosicieli pięciu najczęstszych imion	1489	1391

Krok 13. Ustalenie, jaki procent wszystkich nominacji w badanych okresach stanowią nominacje z użyciem imion częstych — zob. tabelę 5.

Krok 14. Ustalenie, jaki procent wszystkich nominacji w badanych okresach stanowią nominacje z użyciem dziesięciu najczęstszych imion — zob. tabelę 5.

Krok 15. Ustalenie, jaki procent wszystkich nominacji w badanych okresach stanowią nominacje z użyciem pięciu najczęstszych imion — zob. tabelę 5.

Krok 16. Porównanie udziału procentowego imion częstych w badanych zbiorach (ustalenie, jaki procent wszystkich imion w badanych okresach stanowią imiona częste, dziesięć imion najczęściej używanych, pięć imion najczęściej używanych — zestawienie i porównanie danych z dwóch okresów).

Tabela 5. Udział imion o najwyższej frekwencji w ogólnej liczbie nominacji

Grupy imion ze względu na frekwencję	Udział procentowy w ogólnej liczbie nominacji	
	1633–1636 [%]	1678–1680 [%]
Wszystkie częste imiona okresu	76,77	75,64
Dziesięć najczęstszych imion	36,75	39,34
Pięć najczęstszych imion	25,91	26,43
Wszystkie rzadkie imiona	23,23	24,36

W latach 1636–1636 udział wszystkich częstych męskich imion chrześcijańskich (było ich 58) w ogólnej liczbie nominacji wyniósł 76,77%, dziesięciu najczęstszych imion — 36,75%, pięciu najczęstszych imion — 25,91%.

Po upływie półwiecza sytuacja nie uległa istotnej zmianie. W latach 1678–1680 wszystkie częste męskie imiona chrześcijańskie (50) stanowiły 75,64% ogólnej liczby nominacji, dziesięć najczęstszych imion — 39,34%, pięć najczęstszych imion — 26,43%.

Powyższe dane statystyczne czynią uprawnionym wniosek o relatywnie stabilnym charakterze zasobu męskich imion chrześcijańskich na badanym obszarze w ciągu XVII stulecia. Przeciętnie 26–27% mężczyzn nosiło jedno z pięciu najpopularniejszych imion, 37–40% — jedno z dziesięciu najpopularniejszych imion, 76–78% — jedno z imion częstych.

Ponieważ udział imion częstych w zasobie imienniczym w obu okresach wynosił prawie 80%, ich analiza ilościowo-jakościowa może prowadzić do istotnych wniosków.

Krok 17. Analiza ilościowo-jakościowa najczęściej używanych imion (do jakiej grupy imion — starych, nowych, wspólnych — zaliczają się imiona najczęściej używane, jakie zmiany zaszły w ciągu 50 lat w grupie pięciu, dziesięciu najczęstszych imion).

Tabela 6. Analiza ilościowo-jakościowa dziesięciu najczęściej używanych imion

Imię	Pozycja na liście frekwencyjnej	
	1633–1636	1678–1680
IOANN (Ivan)	1.	1.
VASILIJ	2.	2.
SIMEON (Semën)	3.	3.
FEODOR (Fëdor)	4.	4.
GRIGORIJ	5.	8.
IAKOV (Âkov)	6.	9.

MIHAIL	7.	7.
ANDREJ	8.	6.
AFANASIJ	9.	12.
STEFAN (Stepan)	10.	10.
PĚTR	12.	5.

1. Wszystkie częste imiona należą do grupy „wspólnych”. Prowadzi to do konstatacji, że imiona częste stanowią o ciągłości i dziedziczności zasobu imion.

2. W grupie pięciu najczęściej nadawanych imion zaszła tylko jedna istotna zmiana. Imię *Grigorij* wypadło poza pierwszą piątkę (przeszło na ósmą pozycję). Istotnie wzrosła natomiast frekwencja imienia *Pëtr*, które znalazło się wśród pięciu najczęstszych (wcześniej zajmowało dwunaste miejsce).

3. Znacznie zmniejszyła się częstość nadawania imienia *Afanasij*, które opuściło pierwszą dziesiątkę i spadło na dwunaste miejsce.

Opracowana przez W. D. Bondaletowa ilościowo-jakościowa metoda opisu imion osobowych została tutaj zastosowana do porównania zasobów męskich imion chrześcijańskich zaświadczonych w zabytkach z terytorium północnej Rosji z lat 1633–1636 oraz 1678–1680. Zestawienie parametrów liczbowych pozwoliło zaobserwować subtelne różnice między wspomnianymi zasobami, precyzyjnie określić stopień ich odmienności (11,68%) oraz uchwycić dynamikę ewolucji zarówno zbioru imion używanych na analizowanym obszarze w ciągu XVII w. jako całości, jak i każdego imienia z osobna. Zasadniczym celem niniejszego artykułu było przypomnienie metody zaproponowanej przez W. D. Bondaletowa, zaprezentowanie sposobu jej wykorzystania w badaniach antroponimicznych, wykazanie jej nieprzemijającej aktualności i niekwestionowanej przewagi nad uproszczonym opisem frekwencji imion.

LITERATURA

- Åk o v l e v, A. I. (red.). (1951a). Tamożenne knigi Moskovskogo gosudarstva XVII veka. Severnyj rečnoj put': Ustûg Velikij, Sol'vyčegodsk, Tot'ma v 1633–1636 gg. T. 1. Moskva–Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR.
- Åk o v l e v, A. I. (red.). (1951b). Tamożenne knigi Moskovskogo gosudarstva XVII veka. Severnyj rečnoj put': Ustûg Velikij, Sol'vyčegodsk, Tot'ma v 1675–1680 gg. T. 3. Moskva–Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR.
- B o n d a l e t o v, V. D. (1983). Russkaâ onomastika: Učebnoe posobie. Moskva: Prosvęenie.
- H r y n k i e w i c z - A d a m s k i c h, B. (2012). Siedemnastowieczne imiennictwo osobowe północnej Rosji na tle lokalnej kultury. Poznań: Wyd. Naukowe UAM.
- N i k o n o v, V. A. (1971). Ženskie imena v Rossii XVIII veka. W: V. A. Nikonov, G. G. Stratanovič, (red.), Ètnografiâ imen. Moskva: Nauka.

- Petrovskij, N. A. (1984). Slovar' russkih ličnyh imen. Moskva: Russkij âzyk.
- Pravoslavnyj cerkovnyj kalendar' 1998. (1997). Moskva: Izdatel'stvo Moskovskoj Patriarhii.
- Skoblikova, E. S. (red.). (2003). Bibliografičeskij ukazatel' po rusistike, slavistike, lingvistike: prof. Vasilij Danilovič Bondaletov. Penza: Izdatel'stvo Penzenskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta.

USING THE QUANTITATIVE AND QUALITATIVE METHOD OF STATISTICAL ANALYSIS
IN LINGUISTICS WITH REFERENCE TO THE MALE CHRISTIAN NAMES
OF NORTHERN RUSSIA

TO MARK THE 90th ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF PROFESSOR VASILIJ DANILOVICH BONDALETOV

SUMMARY

In 2018, the 90th anniversary of Professor Vasilij Danilovich Bondaletov's birth will be celebrated. The aim of the article is to remind readers of the quantitative and qualitative method of statistical analysis in anthroponomastic research developed by Professor Bondaletov, as well as to show its advantages over simplified descriptions of the frequency of personal names. In this article, the detailed analysis of male Christian names found in customs books from Northern Russia (1633–1636 and 1678–1680) was conducted. The comparison of statistical data, according to the suggestion of Professor V. D. Bondaletov, enabled us to observe subtle differences between the abovementioned resources, namely to estimate the level of their (dis)similarity and describe the dynamics of the evolution of the resources of male Christian names throughout the 17th century, as well as changes in the popularity of various names.

Key words: anthroponymy, male Christian names, frequency, statistical analysis in linguistics, Vasilij Danilovich Bondaletov